

Bilaga till anmälan

ÖFF yttrande SOU 2021:36

Summering av förslag från SOU 2021:36 som bör kunna gå i ett "Snabbspår"

Undertecknade har efter mötet med justitiedepartementet 25 september 2023, där några av oss deltog, försökt samla de större aktörerna kring några av förslagen från SOU 2021:36 som vi bedömer är möjliga att föra fram i ett så kallat "snabbspår". Nedanstående punkter är avsnitt eller delar i utredningen där det finns en relativt stor samsyn kring frågan men där några delar kanske blivit ännu mer aktuella utifrån dagens situation.

Vi vill samtidigt understryka att såväl ett nationellt register för ställföreträdarskap och en central myndighet/aktör är viktiga delar för att få ett ännu bättre fungerande system kring ställföreträdarskap. Några avsnitt i SOU 2021:36 som bygger på att det finns en nationell myndighet/aktör eller ett nationellt ställföreträdarregister, är inte med i de gemensamma punkterna nedan.

Nedan är en enklare summering av några av de förslag som finns i utredningen som vi menar bör kunna föras fram i ett så kallat "snabbspår". För förslagen i sin helhet hänvisas till SOU 2021:36.

	Förslag	Kommentar
1	Språkliga ändringar + teknikneutral handläggning	Rimligt att språkliga ändringar i en rad paragrafer bör kunna genomföras. Vissa lagrum blir därmed enklare att läsa och mer begripliga. På samma sätt bör t.ex. en årsräkning kunna granskas och hanteras digitalt.
2	Sekretess kopplat till framtidsfullmakt	Det är rimligt att handlingar och uppgifter kring en framtidsfullmakt som förvaras hos myndigheter omfattas av sekretess.
3	Möjlighet att pröva men vid utlämning av handlingar till närstående (förslag på tillägg i 16:7 FB)	Bristen på sekretess kan göra att skyddad adress röjs eller att den som orsakat förvaltarens skapet fortfarande kan få fullständig insyn i akten.
4	Ändrade begrepp. Att gå från dagens <i>förvalta egendom, bevaka rätt och sörja för person, till <u>ekonomiska angelägenheter och personliga angelägenheter.</u></i>	Samma begrepp som i framtidsfullmakt. Bör göra uppdragen lite mer tydliga.
5	Att i lagtext skriva in att mindre ingripande åtgärder ska vara prövade/uttömda innan det blir aktuellt med ett ställföreträdarskap.	Kan ses som en kodifiering av praxis (se t.ex. NJA 2022 s. 623) även om det dessvärre är nödvändigt. Godmanskap ska bara tillkomma om det i rättslig mening behövs.
6	Icke tvistiga godmanskap förs över från tingsrätt till överförmyndare vid anordnande, jämkning och upphörande.	Flertalet tingsrätter kämpar med helt orimliga handläggningstider. Om ett ärende om godmanskap inleds hos överförmyndaren kan processen bli betydligt kortare i tid. Tingsrättens roll renodlas till att hantera tvister gällande ställföreträdarskap.
7	Inför legal grund för att anställa ställföreträdare	Professionella ställföreträdare är både nödvändigt och existerar redan i vissa fall.

8	Förtydligande i lagtext om samtycke krävs för att få en god man (om hen kan ge samtycke) samt att godmanskapet ska upphöra då samtycke inte längre finns.	Flera godmanskap tillkommer utan uttryckligt samtycke samtidigt som flera godmanskap kvarstår trots att samtycke återkallats. Författning behöver bli tydligare.
9	Huvudmannen i fokus. Tydligare och bättre information till huvudmannen, huvudmannens inställning eller förmodade inställning ska beaktas. Huvudmannens medel ska användas även till <i>välbefinnande i övrigt</i>	Viktiga delar för att stärka huvudmannen samtidigt som det behövs en reglering i lag gällande begreppet "guldkant". Behöver tydliggöras att ställföreträdare ska utgå ifrån huvudmannen i sina beslut.
10	Tydligare information till huvudman och ställföreträdare innan anordnande av ställföreträdarskapet. Detta ska dokumenteras.	Kommer medföra något färre uppdrag då det ibland finns felaktiga förväntningar på ett ställföreträdarskap. Bör kunna ge en bättre start på uppdrag och göra det lättare att följa upp ett ärende.
11	Inför krav på att en års/slutberättelse ska lämnas.	Det finns uppdrag där ställföreträdaren inte förvaltar någon egendom, varmed någon årsräkning inte inkommer. Med förslaget kommer det finnas minst en handling i varje akt där ställföreträdaren redovisat vad som skett i uppdraget. Ersätter dagens "redogörelse". Ska kunna vitesföreläggas.
12	Överförmyndaren ska kunna ersätta faktiska kostnader för upp till 2% av prisbasbeloppet utan underlag/kvitton	En administrativ lättnad för ställföreträdare och överförmyndare samtidigt som det behövs en lagreglering kring frågan.
13	Överförmyndaren får en skyldighet att göra åtalsanmälan till åklagare vid brott där fängelse är föreskriven påföljd (inklusive hot mot ställföreträdare)	Finns behov av tydlighet kring detta. Inklusive om det förekommer hot mot ställföreträdare.
14	Även försäkringsbolag och inkassobolag ska lämna upplysningar till överförmyndaren (tillägg i 16 kap 10a § FB)	Nödvändig förändring. Gäller särskilt barn som sätts i skuld eller där försäkringsmedel utbetalas eller placeras kopplat till ett försäkringsbolag.
15	Inför ordförandebeslut	Det tar ibland orimligt lång tid att entlediga en olämplig ställföreträdare eller att avgöra tveksamma beslut med mera.
16	Digitala framtidsfullmakter	Utredningens förslag kan medföra att framtidsfullmakter kan få större genomslag och gynna digitalisering inom området.